

Centrum Badania Opinii Społecznej

ul. Żurawia 4 skr. pt. 24

00-955 WARSZAWA 15

SEKRETARIAT: 28-37-04; 29-35-69
ZESPÓŁ REALIZACJI BADAŃ: 40-56-41

Telefon dyżurny: 21-34-34
Telex: 816-436

BS/236/20/89

"ZA" CZY "PRZECIW" ELEKTROWNIOM ATOMOWYM?

Komunikat z badań

Warszawa, grudzień 1989 r.

W ostatnich miesiącach znowu odżył spór wokół problemu energetyki jądrowej w naszym kraju. Opowiadający się przeciw budowie elektrowni w Żarnowcu i rozpoczynaniu innych tego typu inwestycji organizują akcje i wiece protestacyjne. W środkach masowego przekazu odbywają się dyskusje między zwolennikami i przeciwnikami. Odmiennie argumentując słuszność swoich stanowisk, wszyscy są zgodni, że elektrowni atomowych nie można budować wbrew opinii społecznej.

Wyniki badań CBOS wskazują, że pod koniec roku 1989¹ w społeczeństwie polskim mamy więcej przeciwników budowy elektrowni jądrowych niż przed dwoma laty².

"Budowa elektrowni jądrowych ma swoich zwolenników i przeciwników. Gdyby poproszono Pana(ią) o zajęcie jednoznacznego stanowiska w sprawie budowy takich elektrowni w naszym kraju, to czy był(a)by Pan(i) za czy też przeciw?". Oto odpowiedzi (w %):

	listopad '89	listopad '87
za budową (zwolennicy)	19,9	29,5
przeciw budowie (przeciwnicy)	45,9	39,3
nie wiem, nie potrafię zająć stanowiska	33,9	31,3

Różnice pomiędzy odsetkami w prezentowanych badaniach mogą w pierwszej chwili nieco dziwić, bowiem w 1987 roku żywsza była pamięć o awarii w Czernobylu, ale wydają się zrozumiałe, gdy weźmie się pod uwagę większą obecnie aktywność przeciwników w związku z czasowym zawieszeniem budowy w Żarnowcu i mającym nastąpić rozstrzygnięciem jej losów. Zwolennikami budowy elektrowni ato-

¹ Badanie "Aktualne wydarzenia (15)" przeprowadzono w dniach 17-21 listopada na 1497-osobowej próbie udziałowej dorosłej ludności Polski.

² "Jak minął rok 1987?" - badanie zrealizowano w dniach 16-19 listopada '87 na 1498-osobowej ogólnopolskiej próbie udziałowej dorosłej ludności.

mowych najczęściej są mężczyźni, osoby w wieku 46-60 lat, legitymujący się wykształceniem średnim zawodowym, pomaturalnym i wyższym, mieszkańcy wielkich miast i członkowie PZPR, przeciwnikami zaś - osoby w wieku 31-45 lat, posiadający wykształcenie niepełne średnie i ogólnokształcące, oceniający sytuację gospodarczą jako ani dobrą, ani złą, prognozujący jej poprawę, a także negatywnie oceniający ochronę środowiska naturalnego w 1989 roku (tab.1 aneksu).

Uzasadnienia "za" i "przeciw" są podobne do tych, jakie podawano przed dwoma laty, choć obecnie rzadziej motywuje się konieczność budowy potrzebami energetycznymi, względami ekonomicznymi czy wymogiem nowoczesności.

Uzasadnienia zwolenników	Wskazania w %	
	XI '89 (296 osób)	XI '87 (438 osób)
- budowa elektrowni jest koniecznością z uwagi na trudności (potrzeby) energetyczne, brak węgla	54,4	58,9
- budowa elektrowni jest wymogiem nowoczesności i postępu technicznego, cały świat buduje elektrownie atomowe	19,6	25,1
- konieczność oszczędzania - przemawiają za tym względy ekonomiczne, jest to tanie źródło energii	16,6	24,9
- akceptacja dla budowy elektrowni jądrowych z zastrzeżeniami typu; "żeby były bezpieczne, nie groziły ludziom"	8,4	12,8
- mniejsze skażenie środowiska naturalnego, ochrona środowiska naturalnego	6,4	12,1
- nie ma innego wyjścia, zbyt dużo zainwestowano, wydano pieniędzy	6,8	-

W grupie przeciwników obecnie znacznie rzadziej niż w listopadzie '87 odwoływano się do katastrofy w Czernobylu i zagrożeń dla ludzi związanych ze skutkami awarii, pozostałe zaś argumenty podawano ze podobną częstotliwością.

Uzasadnienia przeciwników	Wskazania w %	
	XI ⁸⁹ (658 osób)	XI ⁸⁷ (583 osoby)
- obawa przed skutkami awarii elektrowni jądrowych, porównanie do awarii w Czernobylu	24,8	32,1
- awarie elektrowni jądrowych powodują zagrożenie dla ludzi, ogólnie są niebezpieczne, zagrożenie chorobą popromienną	21,9	27,6
- obawa przed skutkami awarii elektrowni jądrowych - ogólnie	19,4	19,7
- awarie elektrowni jądrowych powodują zagrożenie dla środowiska naturalnego	19,1	21,4
- brak pieniędzy, brak funduszy na budowę takich elektrowni, są pilniejsze inwestycje, za drogo to kosztuje, zbyt duży wydatek	9,1	7,7
- inne (konwencjonalne) sposoby uzyskania dodatkowych źródeł energii elektrycznej, np. energia wodna, słoneczna, wiatraki itp.	7,6	6,7
- obawa przed niedotrzymaniem rygorów technologicznych przy budowie i eksploatacji takich elektrowni, niebezpieczeństwo składowania odpadów radioaktywnych	6,7	8,7
- poczucie zagrożenia bezpośredniego, zamieszkiwanie w okolicy budowy elektrowni jądrowej, lokalizacja (obszar Polski jest zbyt mały)	3,2	2,2
- ogólny sceptycyzm, obawy, strach, niepokój, niezadowolenie - bez precyzowania przyczyn	3,1	2,7
- trzeba (wystarczy) oszczędzać tę energię, którą mamy	1,3	-
- odmienne tendencje światowe, odchodzenie od budowy takich elektrowni	1,2	0,9

Na pytanie dotyczące decyzji, jaką rząd powinien podjąć w sprawie budowanej elektrowni jądrowej w Żarnowcu, odpowiadano następująco:

w ogóle zrezygnować z jej budowy	35,1%
dokończyć ją:	
ponieważ kraj potrzebuje energii	17,2
bo zbyt wiele na nią wydano	10,2
	} 27,4%
wstrzymać budowę do czasu, aż łatwiej będzie o pieniądze na ten cel	8,7%

Znaczny odsetek badanych (28,8%) nie zajął stanowiska w tej kwestii. Przedstawiony rozkład odpowiedzi wskazuje, iż więcej jest zwolenników zaniechania tej budowy niż zdecydowanie opowiadających się za jej dokończeniem. Podzielający opinię, iż rząd powinien podjąć decyzję o zrezygnowaniu z dalszej budowy EJ "Żarnowiec" przeważają wśród mieszkańców dużych miast, osób z wyższym wykształceniem i niezadowolonych z ochrony środowiska w naszym kraju (tab. 2 aneksu). Warto jeszcze odnotować, że mieszkańcy województwa gdańskiego, jako najbardziej zainteresowani losami budowy ze względu na lokalizację, stosunkowo często (51,8%) chcieliby, aby z tej budowy zrezygnowano.

x

x

x

Wyniki sondażu pozwalają stwierdzić, że w ciągu ostatnich dwóch lat znacznie zmalała liczba zwolenników budowania w naszym kraju elektrowni jądrowych, wzrosła zaś - przeciwników. Pierwsi uważają, że jest to konieczność ze względu na trudności energetyczne kraju i wymogi nowoczesności, drudzy natomiast obawiają się skutków awarii zarówno dla ludzi, jak i dla środowiska naturalnego. W sprawie decyzji co do kontynuowania czy zaprzestania budowy elektrowni w Żarnowcu zdania są podzielone, nieco więcej jednak jest przeciwników dalszej budowy.

ANEKS

Tabela 1

w procentach

Charakterystyka badanych	Odpowiedzi na pytanie: "Budowa elektrowni jądowych ma swoich zwolenników i przeciwników. Gdyby poproszono Pana(ią) o zajęcie jednoznacznego stanowiska w sprawie takich elektrowni w naszym kraju, to czy był(a)by Pan(i) "za" czy też "przeciw"?"		
	za	przeciw	nie wiem, nie potrafię zająć stanowiska
<u>Płeć</u>			
Mężczyźni	27,0	44,8	28,1
Kobiety	13,6	47,1	39,3
<u>Wiek</u>			
18-22	22,8	45,7	31,5
23-30	19,3	47,0	33,7
31-45	22,2	50,6	27,2
46-60	25,6	42,1	32,4
Powyżej 60 lat	9,1	41,8	49,1
<u>Miejsce zamieszkania</u>			
Wieś	18,5	45,9	35,6
Miasto:			
5-20	20,9	41,9	37,2
21-100	17,2	46,0	36,8
101-500	20,1	48,3	31,7
powyżej 500 tys.mieszkańców	26,5	48,0	25,5
<u>Wykształcenie</u>			
Podstawowe	12,5	43,4	44,2
Zasadnicze zawodowe	24,9	44,3	30,8
Niepełne średnie i ogólnokształcące	20,5	52,0	27,5
Średnie zawodowe i pomaturalne	27,4	49,1	23,6
Wyższe	29,9	48,2	21,9
<u>Przynależność społeczno-zawodowa</u>			
Pracownicy gospodarki uspołecznionej	23,8	47,9	28,2
Pracownicy gospodarki nie uspołecznionej	33,7	37,1	29,2
Rolnicy indywidualni	15,0	39,4	45,6
Emeryci	9,8	43,4	46,8
Inni niepracujący	17,7	54,4	27,9
<u>Przynależność do partii politycznych</u>			
PZPR	44,1	40,2	15,7
SD	26,7	50,0	23,3
ZSL	27,6	44,8	27,6
<u>Przynależność do NSZZ "Solidarność"</u>			
Należy	19,5	49,3	31,2
Nie należy	20,0	45,4	34,6
<u>Ocena sytuacji gospodarczej</u>			
Dobra	18,6	47,5	33,9
Ani dobra, ani zła	27,2	50,0	27,8
Zła	20,1	45,9	34,0
<u>Prognoza sytuacji gospodarczej</u>			
Poprawi się	21,1	50,0	28,9
Pozostanie bez zmian	18,0	47,1	34,9
Pogorszy się	21,7	45,4	32,9
<u>Ocena ochrony środowiska naturalnego w 1989 roku w porównaniu z 1988</u>			
Jest lepiej	25,8	46,2	27,9
Tak samo	20,6	46,7	32,7
Jest gorzej	19,9	50,6	29,5

Tabela 2

w procentach

Charakterystyka badanych	Odpowiedzi na pytanie: "Jaką decyzję, Pana(i) zdaniem, powinien podjąć rząd w sprawie budowanej elektrowni jądrowej w Żarnowcu?"				
	dokończyć budowy, bo kraj potrzebuje energii	dokończyć budowy, bo zbyt wiele już się wydało	wstrzymać budowę do czasu, aż łatwiej będzie o pieniądze na ten cel	w ogóle zrezygnować z budowy tej elektrowni	trudno powiedzieć
<u>Płeć</u>					
Mężczyźni	23,1	11,4	8,2	33,9	23,4
Kobiety	11,8	9,0	9,2	36,3	33,7
<u>Wiek</u>					
18-22	17,3	11,0	3,9	34,6	33,1
23-30	16,8	11,6	11,2	34,4	26,0
31-45	18,8	12,9	9,2	38,4	20,7
46-60	21,2	7,4	9,1	32,6	29,4
Powyżej 60 lat	10,1	7,3	7,3	33,2	42,0
<u>Miejsce zamieszkania</u>					
Wieś	16,2	11,0	9,6	32,6	30,5
Miasto:					
5-20	20,3	12,0	7,8	29,7	30,2
21-100	15,6	9,5	7,3	35,9	31,7
101-500	15,4	8,8	9,6	37,7	28,5
powyżej 500 tys.mieszkańców	20,6	8,3	7,8	44,1	19,1
<u>Wykształcenie</u>					
Podstawowe	11,7	8,3	9,1	31,0	40,0
Zasadnicze zawodowe	21,1	11,9	9,5	35,2	22,3
Niepełne średnie i ogólnokształcące	18,0	8,0	8,0	39,0	27,0
Średnie zawodowe i pomaturalne	21,6	12,2	7,5	39,9	18,8
Wyższe	24,6	14,5	8,0	40,6	12,3
<u>Przynależność społeczno-zawodowa</u>					
Pracownicy gospodarki uspołecznionej	20,5	10,8	9,1	36,4	23,2
Pracownicy gospodarki nie uspołecznionej	23,6	15,7	5,6	30,3	24,7
Rolnicy indywidualni	14,0	7,8	10,6	28,5	39,1
Emeryci	10,4	7,4	8,1	34,3	39,7
Inni niepracujący	12,9	11,6	7,5	41,5	26,5
<u>Przynależność do partii politycznych</u>					
PZPR	38,8	16,5	7,8	31,1	5,8
SD	20,7	10,3	13,8	34,5	20,7
ZSL	31,0	17,2	13,8	13,8	24,1
<u>Przynależność do NSZZ "Solidarność"</u>					
Należy	16,2	10,4	11,3	37,8	24,3
Nie należy	17,3	10,1	8,2	34,7	29,6
<u>Ocena sytuacji gospodarczej</u>					
Dobra	16,9	11,9	10,2	33,9	27,1
Ani dobra, ani zła	17,4	9,7	12,5	34,7	25,7
Zła	17,4	10,2	8,3	35,2	28,6
<u>Prognoza sytuacji gospodarczej</u>					
Poprawi się	17,5	12,6	10,6	37,4	22,0
Pozostanie bez zmian	17,5	9,4	7,1	35,6	30,3
Pogorszy się	17,8	9,9	9,6	34,9	27,7
<u>Ocena ochrony środowiska naturalnego w 1989 roku w porównaniu z 1988</u>					
Jest lepiej	23,3	13,1	9,3	37,8	22,4
Tak samo	17,4	11,1	7,2	36,6	27,7
Jest gorzej	17,0	7,4	11,0	41,3	22,9